

Ei kulturalistista alkoholitutkimusta vastaan, vaan alkoholiongelmaisten puolesta

Pertti Hemánus on Alkoholipolitiikka-lehdessä 4/1988 lainannut jo lähes vuotta aikaisemmin Tiimissä ilmestynyttä artikkeliani. Jaan varsin pitkälle hänen käsityksensä siitä, että tähänastiset kulturalistiset tutkimukset eivät ota riittävässä määrin huomioon sitä, että osalle alkoholin käyttäjistä alkoholi aiheuttaa ongelmia. Ja osalle alkoholi-ongelmaisista ongelmat muodostuvat pysyviksi.

Osin provosoivankin artikkelini taustalla on se, että työskentelin artikkelin kirjoittamisen aikoihin sosiaalityöntekijänä sosiaalitoimiston asunnottomien osastolla ja sen jälkeen vuoden päivät huoltokodin vs. johtajana. Voinkin sanoa, että ”vapaiden” miesten ja naisten virta kulki päivittäin ohitseni. Syyt kritiikkiin olivat siis osittain subjektiivisia, mutta taustalla oli ja on tieto siitä, mitä alkoholisoituneen työmiehen (-naisen) arki on. Osittain vaikuttaa omiin käsityksiini myös se, että vasta joitakin vuosia sitten jätin levysepän ammattini, joten ryhmä, jonka elämää ja alkoholisoitumista Pertti Alasuutari käsittelee, on tuttu muutenkin kuin sukupolvien takaa ulottuvana ”työläistaustana”.

Subjektiivisia tekijöitä on siis runsaasti olemassa. Ne eivät kuitenkaan ole pääasiallinen syy kritiikkiini. Alasuutarin tutkimuksessa on jätetty monia keskeisiä käsitteitä määrittämättä, puhumattakaan siitä, että niitä olisi operationalisoitu. Voikin kysyä: miksi tutkia alkoholisoitumista tai vapautta, jos ei olla kiinnostuneita siitä, mitä vapaus ja alkoholismi ovat? Totesin jo Tiimin artikkelisani, että Alasuutarin hypoteesi on teoreettisesti oikea, enkä näe mitään paradoksaalisuutta siinä, että elämäna-lue, jota mikään tai kukaan ei kontrolloi, on vapauden aluetta. Tämä pätee muidenkin kuin alkoholistien kohdalla. Paljon olennaisempaa on kuitenkin pohtia sitä, mitkä tämän alueen laajuus ja rakenne sekä sisältö ovat. En väitä tuntevani suomalaisten työmiesten vapauskäsit-tystä, mutta luulen, että useimmat heistä tähtäävät mahdollisimman suureen riippumattomuuteen ja itsenäiseen päätöksentekoon — valintojen suorittamiseen. Tämä tavoite lienee yhteinen useimmille ihmisille riippumatta siitä, ovatko he alkoholisoituneet vai eivät.

Tutkimustyössä joutuu hylkäämään omat kokemuk-sensa, koska ne saattavat peittää näköaloja olennaiseen. Joskus, kuten Antti Eskola osuvasti toteaa, yhteys teorian ja käytännön välillä on välttämätön. Tämä koskee myös alkoholitutkimusta.

Keskustelun toivoisin, Hemánuksen tapaan, jatkuvan. Debatti suomalaisesta alkoholitutkimuksesta sujuu kui-tenkin yleensä niin, että saman käsityksen asioista keske-nään jakavat keskustelevat keskenään ja vastaavasti eri-laisia näkemyksiä esittävien kanssa vaihdetaan ”julkilau-sumia”, jolloin erilaiset näkökulmat eivät koskaan koh-taa. Prosessi on tällöin hyödytön kaikille osapuolille, eikä keskustelu siinä muodossa tuokaan mitään uutta suoma-laiseen alkoholitutkimukseen.

Markku Hyttinen

Ilolintua mallaskastikkeessa

Hänellä ja hänenlaisillaan on monen monituisia nimi-tyksiä. He ovat jo siinäkin mielessä rakkaita lapsia. He ovat milloin viskisieppoja tai vain ilolintusia, milloin taas jotain muuta. Se on miehisen maailman ornitologiaa, tapa vähätellä näillä nimityksillä miesten suunnatonta kiinnostusta maailmaan, jota he osin syvimmiltään pel-käävät tai eivät hallitse. Iloa ei tähän maailmaan tarvitse suinkaan liittyä.

Kun hän, haastateltava, pyrstö aavistuksen verran hei-lahdellen lehahtaa baarituolille tai muulle orrelleen tans-silattian viereen, eivät miehet vain ornitologin tavoin halua kiikaroida häntä ja hänenlaisiaan, tiirailla missä he parvelevat ja tekevät pesää. Ei, heissä kasvaa perhosen-kerääjä, joka haluaa ottaa kiinni ja seivästä. Ikuisesti täyttymättömiin kokoelmiinsa.

Hän tietää tämän. Hän antaa ymmärtää tuntevansa, kun hän lehahtaa kanssani vielä tyhjään tutuksi käyneeseen ravitsemisliikkeeseen. Kun kysyn tarjoilijalta rau-hallista soppea, on kuin tarjoilija katsoisi niin kuin vain voi katsoa tietävästi pienen paikkakunnan tavallisesti kaikesta perillä oleva taho.

Jotain haastateltava aistiikin, kun hän kysyy, enkö pelkää kunniani puolesta, kun istumme näin näkyvästi ja näin kahden. Hänellä lienee jo valmiiksi sutattu kuva itsestään. On kuin hän tällä avauksellaan esittelisi itsensä kautta rantain, toisten silmin ja suin. Asettaisi itsensä tiettyyn sosiaaliseen kuvioon, pienen paikkakunnan sosi-aaliseen koruompeleeseen.

Kuvittelen sen jonkinlaisen huonommuuden tunteen ilmaisemiseksi, itsesääliksi, joka ensin tihkuu rivien välis-tä. Sillä tavalla kipeästi niin kuin kieli jää hampaiden väliin. Istumisen myötä se pukeutuu sanoiksi. Tulee tuntematoina niminä ja yhtä tuntemattomina perheinä. Mittareina, joita vasten hän itseään venyttää ja vanuttaa. Sosiaaliset pituusmittarit ovat hänen päivänsä kulissia.

Nuo maineeltaan puhtaat ja kunnialtaan vaaleaksipes-tyt ihmiset ja ihmisrypäät ovat kuin valkoisia kankaita, joille hän heijastelee oman elämänsä kulkua, kulkemista ja kulkeutumista.

Nuorena naimisiin. Kotia ja sen isänkuria pakoon. Jutustelun visiot ovat kuin nuoren kotimaisen kirjailija-polven kuvauksista. Alice Milleriä vain sillä erotuksella, että mustan kaikkea varjostavan äitihahmon tilalla hiih-telee uskontoon hurahthanut isähahmo, jonka pillin mu-kaan — jos se nyt tämän perheen harmauteen sopii — tanssivat äiti ja lapset. Se oli haastateltavan armeijaa. Isä kun valmisteli häntä taivaallisiin sotajoukkoihin, so-taan maailmallisuutta vastaan.

Sitten nopea rakastuminen eräänlaisena alberonilaise-na vallankumouksena. Vastan tuli mies, joka sentään kuunteli häntä, otti huomioon ja edes vähän hyväksyi. Tosin haastateltava naurahtaa, että ”miten olen onnistu-nut pääsemään niin lähelle miestä”, että oppi luulemaan sellaista. Nopeasti naimisiin pikku- ja äkkirikkaaseen su-kuun. Hän korostaa sukua, sillä ”en minä pelkäästään miehen kanssa mennyt naimisiin”. Se kävi selväksi aika pian.